

WHAWHAI KI TARANAWAARA.

(*He maha nga rongo kovero o te whawhai kua tae mai, engari e kore e whakaponohia katoatia e matou. Heoi ano nga mea e whakaponohia e matou, a e tukia hoki ki "Te Pipiharuroa" ko nga mea tino tika, ara ko nga mea e puta mai ana i te "Tari Whawhai" i Ingarangi.*)

TE WHAKARENGA I PIONOKOPA.

Na Kanara 'Thornecroft' i whakahau kia whakarenga a Pionokopa e te Ingarahi. Ko nga take i whakarenga ai—he marama rawa no taua hiwi ki nga pu a te hoa-riri, he poupuu no nga taha kaore e eke he pu nunui ki runga, he whanui rawa no runga ka marara noa te noho a nga kai-tiaki, he kore wai, he tokomaha rawa no nga tangata i mate. Kaore a Tianara Pura i whakahe ki taua Kanara, engari i whakamahi ki a ia mo tana meatanga i te mea tika i runga i enei take i runga ake nei. E 204 te Ingarahi i hinga ki Pionokopa haunga nga taotou me nga mea i riro herehere. I muri iho o tenei ka hoki mai a Tianara Pura ratou ko ana tangata ki tenei taha o te awa.

REIRIMETE.

Kei te tino whakamoea e te Poa kia horo a Reirimete. Kua tae ano etahi pu nunui maratou ki reira. Ko nga tangata o Reirimete hei nga awatea ka haere ki roto o nga ana whakaruru ai i nga pu a te hoa-riri. Ko aua ana he mea keri ki roto o te pa. Kua puta te whakaato i te Poa kia hurihia a Reirimete ki te wai. Kei te katia tetahi awa (Klip River) i runga ake o Reirimete. Ko nga mangumangu kei te mahi i taua mahi 1300. E taea ranei aua ranei.

KA TAKATU ANO A TIANARA PURA.

Kaore i maha ona ra ki tenei taha o te awa ka turia ano e Tianara Pura te haere ki Reirimete. Otira i tona whitinga ki tawahi o te awa ka kitea kua kapi katoa a mua o te huarahi i nga pu nunui a te Poa, heoi kaore ia i kaha ki te haere tonu, a inaianei kua hoki mai ano ki tenei taha o te awa. Tenei ake ano te ra ka whakamatauria ano te haere ki Reirimete engari ka rapua he huarahi hou.

MAWHEKINGI (MAFERING).

I tera marama ka tae te reta a nga tangata o Mawhekingi ki te Kuini, he oha atu ki a ia, he whakaatu hoki i te ekenga ki te 100 o nga

ra e baa ana ratou ki roto o Mawhekingi. He nui te aroha o te Kuini i tona korerotanga i taua reta. Kua tae mai te whakaatu a Kanara Pawera, kanui te ratou ora ko ana tangata, kanui te kai tera e tae noa atu ki nga ra whakamutunga o Hune. I mea mai ano ia "Kaua hei mahara wawe mai kia mateu engari whakaatu atu ki nga wahi e tino mate ana" ara ki Kimari raua ko Reirimete. He nui te whakamiharo o te ao katoa ki te toa o Kanara Pawera ratou ko tana 800. Ka maha nga kokiritanga a nga mano o te Poa ki Mawhekingi kaore ano i raru. Kei te whakaako a Kanara Pawera i ona hoia ki te mau peneti i runga hoiho. Ka pai te whakahaere a te rangatira, ka whakarongo nga hoia. *'He ope toa te ope ririki.'*

KIMARI (KIMBERLEY).

Kua tae mai nga whakaatu kei te ahua mate a Kimari. Kua ara ano he hoa-riri hou hei whakauru i te Poa, hei tino pehi rawa hoki i nga tangata o Kimari, ara ko te pou mo roto. Ka rua te mate, ko te mata a te hoa-riri ki waho, ko te mate-kai ki roto. Kua tino tata rawa nga parepare o te hoa-riri ki te taha o te pa, kua kai hoki nga tangata o te pa i te hoiho.

TE WHAKAORANGA.

I runga i nga rongo mate mai o Kimari ka whakahorohia e Tianara Rapata te ope whakaora i raro i a Tianara Piriti (French).

I tenei takiwa ka hinga tetahi matua a te Poa i nga hoia o roto o Kimari; otira kaore he tino painga o taua parekura, i te mea kua tino kaha rawa te Poa ki waho o te pa.

E ahua raruraru tonu ana nga whakaaro o te Ingarahi i nga rongo mate mai o Kimari, ka tae mai te waea a Tianara Piriti "Kua tae mai matou ko taku ope ki Kimari, kua hinga te hoa-riri, kua ora te pa." He nui whakabarahara te koa o te Ingarahi, me te whakamiharo o nga iwi katoa ki te tere me toa o te ope a Tianara Piriti. I haerea e ratou nga mano e 75 i nga ra e wha; he nui nga mea whakataimaha, nga wakena mau kai, pu, mata, me era atu mea mo Kimari; tuarua whawhaitanga ki te hoa-riri i te huarahi. Kua whakanuia a Tianara Piriti e te Kawanatanga o Ingarangi ara kua meinga hei Meihia-Tianara.

MAKEPOTEINI (MAGERSFONTEIN).

Ko Makepoteini te pa kaha o te Poa i tawahi atu o te awa o Mota. I hinga ki konei tetahi parekura nui o te Ingarahi i raro i a